

Pravda o Erasmu (Lipsko, podzimní semestr 2007)

Andrea Nosková, FF MU, Ústav religionistiky

V rozmezí 17.9.2007–18.2.2008 jsem pod záštitou programu Erasmus studovala na katedře religionistiky v saském městě Leipzig (Lipsko).¹

Pobyt začínal užitečným třítydenním orientačním a jazykovým kursem, díky kterému jsem poznala velké množství dalších zahraničních studentů. Studium samo o sobě se pak dost lišilo od systému, který znám z Brna. Studenti jsou zvyklí na přednáškách či v domácích pracích především diskutovat a rozvíjet různé teze či rozebírat problémy, občas až na úkor faktů. Studium je děleno do modulů, student si pro každý semestr volí „balíčky“ po třech předmětech, které spolu tématicky souvisí. Každý takový „balíček“ potom obsahuje jednu přednášku (předmět je zakončen testem), jeden seminář (většinou spojený s aktivní diskusí a psaním povinných komentářů k textům) a jedno cvičení (vyžaduje aktivní účast studenta, např. formou referátu či prezentace; účast na cvičení je povinná). Ke studiu se váže mnoha doprovodných aktivit, jako jsou studentské spolky (Farao, Guru aj.), odborné přednášky či vydávání vlastních časopisů.

Religionistika patří pod nevelkou fakultu pro orientální, historická a uměnovědná studia. V porovnání s naší brněnskou je o dost menší, působí na ní jen sedm vyučujících a disponuje jen malým množstvím učeben. Organizační struktura se poněkud liší od brněnského systému, a to především v tom, že přes počítač se zde vyřizují jen nejnnutnější záležitosti a např. práce se stále odevzdávají v „papírové“ podobě. Religionistiku je navíc možné studovat pouze dvouoborově. Poměrně malý počet studentů ale umožňuje osobnější přístup a individuální řešení různých problémů. Výše zmíněné moduly jsou na religionistice tématicky spojené, např. zaměřením na základní světové náboženské tradice či předměty obecné a teoretické religionistiky. Studentům to umožňuje proniknout do problému komplexněji a přednášky či cvičení na sebe více navazují. Na druhou stranu je poněkud opomenuta výuka pramenných jazyků, která je čistě dobrovolnou záležitostí, sice pod záštitou univerzity, ale placenou. Předpokládá se, že student si své zaměření zvolí právě dle svých dalších oborů. K fakultě patří malá knihovna, většinu knih lze ale sehnat v knihovně centrální, popř. na jiných fakultách (teologické či pedagogické). Je zvykem, že materiály nezbytné ke studiu jsou jednotlivými vyučujícími uloženy u paní sekretářky a připraveny k okopírování (tisk, kopírování či menza fuguje podobně jako v Brně přes speciální studentskou kartu). Tento systém poměrně usnadňuje shánění podkladů. Pokud mohou posoudit z kurzů, které jsem sama navštěvovala, je religionistika v Lipsku významně orientovaná na východní tradice a také na současné dění. Např. předmět „Náboženství a politika“ se z velké části věnoval problému Turecka a jeho vstupu do EU, popř. roli nových náboženských hnutí ve vztahu k německému státu. Teoretickému vymezování

¹ Speciální díky v této souvislosti patří doktorce Janě Rozehnalové a Tamaře Muchové.

oboru je věnován téměř větší prostor než studiu samotných tradic. Důraz se klade také na propojení s jinými obory, např. sociologií či psychologií.

Studium v Lipsku se může stát velmi příjemnou záležitostí díky pestré paletě možností pro zahraniční studenty. Speciálně pro ně je organizována skupina Wilma, která nabízí krátké výlety, sportovní vyžití, pozvánky na rozličné kulturní akce i noční zábavu. Lipsko je město živé, pestré, multikulturní a navíc snadno dostupné. Zahraniční student je zde brán jako něco samozřejmého a komunikace v němčině není problém, i když člověk s jazykem trochu váhá. Od úplného počátku navíc můžete spoléhat na perfektní německou organizaci vašeho pobytu, popř. na ochotu, potřebujete-li pomoci. To platí i o samotné katedře, kde se vám všichni snaží vyjít vstříc, pokud vidí váš zájem. Absolvovat jeden semestr není tedy ani tolik náročné z hlediska studia, jako z pohledu osobního. O tom už více v druhé části

„Ohne Fleiss keine Preis“

K přihlášení do programu Erasmus mohou mít studenti různou motivaci. Financovaná zahraniční stáž je příslibem jistého oživení zaběhlého vysokoškolského systému, nových informací, cenných zkušeností a nekonečné řady večírků (konstatování „Erasmus studenti nikdy nespí“ se tedy ani tolik netýká vyčerpávajících studijních povinností). Mně se chtělo hlavně cestovat. Ve stejný týden jsem se přihlásila na měsíční pobyt v Kyjevě a Erasmus pobyt v Ispartě. Hodinu před uzávěrkou podávání přihlášek jsem ještě požádala—pod vlivem karetního výkladu (jak religijnistické)—o Erasmus v Lipsku. Pro jistotu.

Když jsem asi o měsíc později dostala e-mail o informační Erasmus schůzce, nevěděla jsem, kam jsem byla vlastně přijata. Nenapadlo mě totiž podívat se na naše ústavní stránky. Nebyla jsem si jistá, zda mám začít s turečtinou, nebo oprášit maturitní němčinu. Teprve nejmenovaný spolužák mi o týden později uvedl věci na pravou míru. Z množství všech dokumentů, které bylo třeba vyřídit, se mi začaly dělat mžítka před očima. Měsíc jsem čekala na nějaké pokyny; když jsem pochopila, že všechny jsem už dostala na informační schůzce, odhodlala jsem se k návštěvě webu lipské univerzity. Abych ale nic neuspěchala, nechala jsem „papírování“ až na dobu po návratu z Kyjeva. Ve stresu typu „to nemůžu zvládnout“ jsem se pak přihlásila na orientační kurz, odeslala všechna osvědčení a žádosti; finanční smlouvu jsem podepisovala pět dní před odjezdem a zbytek jsem vyřizovala dokonce až v listopadu z Německa. Velkým plusem Lipska je rozhodně jeho výhodná poloha za humny, tedy poměrně snadná dosažitelnost autem. Mínusem potom je, že díky tomuto způsobu dopravy celá rodina záhy zjistí, že bydlím v poloprázdném domě v turecké čtvrti, v mém pokoji se nachází jen matrace a kamna na uhlí, a že má spolubydlící se tvář prostě divně. Každý začátek je těžký. Třítýdenní jazykový a orientační kurs byl mou spásou. Po několika dnech jsem přistoupila na změnu jazyka z AJ do NJ a dokonce se mi povedlo se úspěšně imatrikulovat (kromě další stovky pokynů a pozvánek na večírky jsme z mně dosud neznámého důvodu dostali také houbičku na nádobí). Zároveň jsem se tak stala součástí „Erasmus komunity“ (před čímž mě všichni varovali), jiní zahraniční studenti (mnozí ještě zmatenější a s horší němčinou než já) mi dávali pocit bezpečí. Po čtrnácti dnech opatrného obcházení kolem fakulty jsem se tedy vydala i dovnitř, na první informační

schůzku (k informačním schůzkám jsem si vypěstovala pozitivní vztah). Jakožto jediný nový student (který se přiznal, jak jsem později zjistila) pro zimní semestr 2007 a zároveň zahraniční návštěva až z Brna jsem byla dvojitou atrakcí. Za větu: „Ich bin Erasmus Studentin aus Tschechien“ mi celá místnost zatleskala, všichni vyučující mi byli osobně představeni a potřásl mi rukou.

Ze světla reflektorů jsem se uchýlila do stínu pracovny mého oborového koordinátora profesora Huberta Seiwerta. Se studem jsem mu předložila svůj *Learning agreement* s pouhými sedmi předměty, načež se profesor Seiwert zhroutil a slovy: „Přece tu nemůžete jen studovat, musíte se taky bavit!“ mě vrátil do reality. Když jsem za ním po týdnu přišla s pohublým seznamem a pan profesor postřehl, že jsem předmět Náboženství a politika v Číně vyměnila za japonštinu, vystihl situaci větou: „To jste to tedy zachránila“.

Následně jsem si osobně s každým vyučujícím domluvila, co je třeba splnit za povinnosti pro absolvování daného předmětu. Všichni byli moc milí. Chválili mi němčinu a jmenovali své moravské kolegy. O něco chladnější vztahy ovšem panovaly s ostatními studenty, kteří mi sice byli ochotni na požádání vždy pomoci, za půl roku jsem však dosáhla maximálně toho, že mě dva z nich začali zdravít. Možná mi chybělo odhodlání zúčastňovat se oblíbených diskusí, proslula jsem ale alespoň jako „ta se slovníkem“. O tom, že jsou na religionistice se mnou ještě dva další Erasmus studenti z Krakova, jsem se příznačně dozvěděla až poslední týden studia při potvrzování výpisu absolvovaných předmětů.

Po perných začátcích je rutina svým způsobem balzám na studenta. Týden mi tradičně začínal kurzem japonštiny (má první věta byla: „Buďte na mě prosím hodní“), hiraganu jsem pak chodila vyplavat (nikoliv však vyplavit) do bazénu, který byl od univerzity přístupný zdarma. V úterý se profesor Seiwert snažil vysvětlit, jaký vztah může mít náboženství a politika, a zadal nám dvacetistránkový text v angličtině, ke kterému jsme museli vždy za týden odevzdat komentář (v němčině). Problematiku Turecka v EU a hodnoty pluralismu jsem pak večer šla vytancovat na New Dance (placená podoba našeho VŠ sportu), někdy i přebít hereckými výkony (univerzita nabízí každý týden extrémně levné promítání filmů). Ve středu jsem se pravidelně poučila z původních textů a dokumentů (rovněž v AJ) o náboženském pozadí osidlování Severní Ameriky (praktický seminář pana Haseho) a posteskla si nad neblahým osudem židovstva, který se nám pokoušel přiblížit pan Franke. Myšlenky kvakerů a důsledky zboření druhého chrámu jsem pak měla možnost promeditovat na józe (se studentskou slevou, samozřejmě).

Ve čtvrtek jsem se s pomocí pana Mürmela snažila proniknout do různých teorií rituálu. Třikrát za semestr se ještě konal blokovaný seminář o konverzi s panem Murkenem. Abych zaplnila přebytečný čas, chodila jsem na praktikum překládat webové stránky odvážného projektu, který má ambici umožnit společné učení jazyků lidem po celém světě. Zbyl-li mi i tak nějaký volný čas, vešla se do něj kavárna s kamarádkou, koncert nebo nákupy, popř. bruslení v kryté hale nebo výlet do okolí (např. do Berlína).

Samozřejmě Erasmus neznamená jen šťastné přebíhání mezi menzou a učebnami. Patří k němu i zážitky z druhé strany spektra. Pro mě to bylo v první řadě nečekaně chladné počasí, které mě v mém uhlím (ne)vytopeném pokoji nenechalo klidně spát. V druhé řadě mě nenechala klidně spát má německá spolubydlící, která zřejmě nezvládla podzimní depresi a psaní diplomové práce.

Její paranoidní představy a hysterické výlevy obohatily můj advent o zkušenost s bezdomovectvím (rozuměj přespáván u přátel) a sháněním bydlení na jeden a půl měsíce. Transcendentno se slitovalo a seslalo mi nové bydlení s ústředním topením v méně turecké čtvrti a francouzskými spolubydlícími.

Díky tomu se mi lépe zvládala třetí řada, totiž zkouškové období (které se až do konce ledna kryje v Německu s výukou). Přednesla jsem tak postupně referát o šesti motivech ke konverzi, o anglických misiích do amerických kolonií a potížích s pacifisty po podepsání Deklarace nezávislosti; stvořila esej o omezení náboženské svobody v demokracii a indiánské potní chýši a zakončila svou odyseu klausurou o židovském putování dějinami. Ať už s menším či větším úspěchem, hlavně s odvahou a (většinou) nadšením.

K přihlášení do programu Erasmus měli jistě studenti různou motivaci. Financovaná zahraniční stáž velmi oživí zaběhlý vysokoškolský systém, poskytne obrovské množství nových informací ze všech oblastí, velmi cenné životní zkušenosti a ještě si můžete zajít na večírek. Je to skvělá příležitost cestovat. Slovník se vám obohatí o slova jako *Volksfrömmigkeit* (lidová zbožnost) nebo *Glaubensvorstellungen* (představy, kterým lidé věří). Najdete si přátele, odkud chcete. Něco ve vás se změní. Do slov to ale dokážete dát zřejmě až s odstupem let.